

Posamezna številka 1 Din, mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inšertov po dogovoru

PONEDELJSKI SLOVENEČ

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III
Telefon št. 2050 in 2996. — Rokopisi se ne vračajo

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6
Poštni ček, račun, Ljubljana 15.179.
Telefon št. 2549

Trgovski trosporangum v Rimu sklenjen

Austrija je dobila znatne koncesije zlasti glede lesa — Madjarsko poljedelstvo je slabo odrezalo — Tržaško vprašanje še ni rešeno

Rim, 13. maja.

Razprave med italijansko delegacijo na eni in avstrijsko ter madjarsko na drugi strani, ki so se pogajale o skupnem trgovinskem sporazumu, so bile v petek zaključene. Ker sporazum še ni parafiran in objavljen, še ni mogoča o njem točna sodba, vendar pa je vsebina tega sporazuma za Avstrijo precej zadovoljiva, čeprav je morala Avstrija dovoliti Italiji gotove koncesije, ki pomenijo gotovo žrtev.

Kako pa izgleda sporazum med Italijo in Madjarsko, oziroma med Avstrijo in Madjarsko, o tem zaenkrat ni veliko znanega, kakor samo to, da je rezultat daleč pod pričakovanji in željami, ki jih je gojilo ogrsko poljedelstvo. Tukaj niti Italija niti Avstrija nista bili pripravljeni na prevelike žrtve in zato so v Budimpešti nad rezultatom razočarani. Italija pač rabi Avstrijo in Ogrsko, da bi ji služili kot vprega hegemonističnim aspiracijam g. Mussolinija v Srednji Evropi in na Balkanu, njeno prijateljstvo pa ne sega tako daleč, da bi koristilo svojega poljedelstva žrtvovala Madjarski.

Avstriji so odrezali veliko boljše. Avstrijski eksport v Italijo se bo zvišal najmanj za 30 milijonov šillingov in zvišal se bo tudi avstrijski eksport na Madjarsko, ker so Madjari Avstrijem tudi dovolili gotove koncesije glede lesnega in industrijskega uvoza.

O podrobnih določbah se izve sledeče: Velike koncesije je dala Italija, kar se tiče uvoza avstrijskega lesa, papirja, kartona in celuloze, povečal pa se bo tudi izvoz gotovih avstrijskih kovinskih izdelkov, gumi-industrije in dunajske umetnostne obrti. Zdi se, da so dosegli avstrijski lesni izvozniki zvišanje kontingenta obtesanega lesa, ki se

sme izvažati v Italijo, od 30.000 vagonov na 40.000, kakor tudi razširjenje prevozne ugodnosti od 10 odstotkov na 20.

Avstrijska železarska in kovinska ozir. strojna industrija pa zaenkrat ni dosegla drugega kakor določitev nekaterih principov, ki se tičejo sodelovanja tozadevne avstrijske in italijanske industrije, ki naj onemogoči konkurenco in dvojne izdelke ter dodelitev produkcijskih kvot med obe industriji kakor tudi take določbe, ki naj pospešijo zvišanje razpečavanja njihovih produktov. Predvsem se to tiče produkcije avtomobilov avstrijskih tvrdk Steyr in Austro-Fiat, ki pa sta, kakor sedaj izvevmo, itak že last turinskega Fiat-konzerna. Inače avstrijska železarska industrija ni dosegla ničesar razen nekaterih manjših ugodnosti.

Kar se tiče poljedelstva, pa ravno tako kakor ogrsko poljedelstvo — tudi avstrijsko od Italije ni nič znatnega doseglo, razen da so Italijani s težkim srcem privolili v ne preveč znatno zvišanje uvoznega kontingenta avstrijske plemenske živine. Naravnost malenkostne so koncesije, ki jih je Italija dala madjarskim žitnim izvoznikom in izvoznikom živine. Zato pa je morala Avstrija dovoliti Ogrski gotov uvozni kontingent žita in za ogrske poljedelce ugodno ceno. Zato pa Avstrija zahteva, da ji Madjarska odvzame gotov kontingent avstrijskih industrijskih izdelkov, oziroma da ji dovoli gotove preferenčne tarife. Nekaj bodo Ogrji dovolili, vsega pa gotovo ne. Kar se tiče lesa, se je v Rimu med delegati Ogrske in Avstrije dosegel načelni sporazum, po katerem se avstrijski uvozni kontingent v Madjarsko določi s 15 odstotki. Avstrija je morala za vse, kar je dovolila Italiji, doprinesiti žrtve na račun svojega polje-

delstva. Morala je dati carinske ugodnosti za uvoz italijanskega sadja, olja in vina, zvišati tozadevne uvozne kontingente in dati koncesije v obliki kombinacije med kontingentiranjem in carinskimi ugodnostmi za naravno in umetno svilo. Najtežji je bil sporazum glede tekstilnega blaga, ker avstrijska tekstilna industrija nikakor ne prenese italijanske konkurence. Ne ve se še, kako so se pogodili, vendar pa so našli srednjo pot.

Vprašanje tržaške luke pa se s tem sporazumom še ni popolnoma in končnoveljavno rešilo. Na vsak način bo Avstrija v tržaški luki dobila znatne ugodnosti, za kar bo seveda morala svoj eksport nameriti na Trst. Znano je, da je bil dr. Steidle nedavno imenovan za avstrijskega generalnega konzula v Trstu in za zveznega komisarja za tržaško svobodno luko. Steidle bo pogajanja glede tržaške luke z Italijo nadaljeval in zaključil. Sploh bo treba gospodarska pogajanja med Avstrijo in Italijo, oziroma med Madjarsko in Italijo na eni ter med Avstrijo in Madjarsko na drugi strani jeseni še nadaljevati, da se sedanji sporazum eventualno razširi in spopolni ali popravi v smislu izkušnji, ki se bodo med tem časom naredile. Pri pogajanjih med Avstrijo in Ogrsko se je gledalo tudi na to, da bo postala prosta pot za trgovinska pogajanja med Avstrijo in Češko-slovaško kakor tudi med Madjarsko in Češko-slovaško.

Vohče — praviho — pomeni rimski sporazum samo začetek. Cilj, ki se je sicer približal, nikakor pa še ni dosegel, je gospodarskopolični ureditev Podonavja sploh, ki bi mu naj bil po italijanskem zamislu podlađa rimski sporazum.

Tako mislijo namreč v — Rimu.

Strah Rusije umrl

Menšinski, vodja GPU (glavni politični urad ali tajna policija) je v starosti 55 let umrl. Zaradi bolezni je svojo službo že delj časa samo po imenu opravljal. Kljub temu pa je bil do svoje smrti človek, ki so se ga v Rusiji najbolj bali. Na vesti ima brezštevne smrtno obsodbe.

Spomenu bratov Ipavcev

Sv. Jurij ob j. ž., 13. maja.

Danes je bila po prihodu jutranjih vlakov odkrita spominska plošča na rojstni hiši bratov Ipavcev. Pred hišo se je zbralo nad 1000 ljudi, katere je pozdravil župan g. Cretnik. Navzoči so bili zastopniki oblasti in je prosvetnega ministra zastopal gimnazijski ravnatelj Mravljak iz Celja, bil je navzoč okrajni glavar in celjski župan. Ipavčevsko pevsko župo je zastopal skladatelj Mirk, Hubadovo župo iz Ljubljane dr. Svigelj in Glasbeno Matico g. Završan. Slavnostni govor je imel skladatelj dr. Schwab iz Celja. Nato je bila odkrita spominska plošča, ki jo je skladatelj Mirk izročil v varstvo občini. Dr. Svigelj je položil venec v imenu Hubadove župe, g. Završan pa v imenu Glasbene Matice. Govoril je še ravnatelj Mravljak v imenu prosvetnega ministra. Nato so zapeli pevski zbori pod vodstvom g. Mirka po eno pesem dr. Gustava in Benjamina Ipavca.

Nato je sledilo polaganje temeljnega kamna za spomenik vsem trem Ipavcem. Msgr. Barle iz Zagreba je kot protektor odbora prebral spominsko listino, ki je bila nato vzdana v temeljni kamen. Nato se je množica podala na pokopališče, kjer se je poklonila na grobu obeh skladateljev.

Pogreb dr. Miletiča

Belgrad, 13. maja m. Danes popoldne ob 3 je bil pogreb umrlega prvaka bivše radikalne stranke dr. Slavka Miletiča. Pokopan je bil z vsemi vojaškimi častmi. Pred krsto je šla vojaška godba, krsta pa je bila položena na topovski lafeti, ki jo je vlekel 6 vrancev. Za pogrebom je šla tudi četa vojakov, ki je na grobu izstrelila častno salvo. Pred Voznesenjsko cerkvijo so krsto dvignili z lafete prvaki bivše radikalne stranke Miša Trifunović, Krsta Miletič, ing. Popić in drugi in jo ponesli v cerkev. Ko so bile pogrebne molitve v cerkvi končane, je prvi govoril bivši minister dr. Dušan Peleš, ki je z vznesenimi besedami očrtal delovanje pokojnika, ki je bil na programu bivše radikalne stranke voljen za poslanca in je delal v glavnem odboru te stranke. Dr. Peleš je naglašal, da je pokojnik vedno delal po geslu »Z narodom za narod« in je temu načelu ostal zvest tudi do svoje smrti.

Potovanje naših parlamentarcev po Jadranu

Split, 13. maja. Narodni poslanci in senatorji so iz Splita odpotovali v Makarsko. Vse vasi, ki so se peljali mimo njih, so bile slavnostno okrašene, možnariji so pokali, ljudje so jih pozdravljali in navdušeno vzklikali Nj. Vel. kralju in Jugoslaviji. V Makarski je bil kar najsvetelnejši sprejem. Parnik je nato pospešil vožnjo proti Koruli, kamor je priplul kmalu po sedmi uri. Na Koruli je narodne zastopnike pozdravila sin sprejela velika množica ljudi z godbo na čelu. Davi ob 4 je parnik odplul s Korule proti Dubrovniku. Narodni poslanci in senatorji so prispeli v gruško luko o pol osmih. Popoldne so si narodni poslanci in senatorji ogledali mesto in njegove znamenitosti. Ob 14 so se poslanci in senatorji odpeljali iz Dubrovnika na Lopud s parnikom »Šipane«. Na Lopud so prispeli ob 15, pozdravljeni z burnimi vzkliki Nj. Vel. kralju, veliki Jugoslaviji in močni državi.

Občni zbor, ki se ni vršil

Belgrad, 13. maja m. Za današnje skupščino članov železničarske zadrage, ki je bila sklicana v veliki dvorani tukajšnje univerze, je vladalo med prometnim osebjem nenavadno veliko zanimanje. Pričakovalo se je, da bo poselek zborovanje burno in hrupno, ker je bil do tedaj odbor v svojem poročilu obtožil bivšega predsednika zadrage Dušana Trifkovića raznih nepravilnosti in škodo zadrage. Zborovanje se pa prav niti ni vršilo, zakaj že pred otvoritvijo je prišlo v dvorani do velikanskega hrupa in je policijski komisar moral s pomočjo orožnikov dvorano izprazniti. Zborovalci so se podali nato v okoliške kavarne. Tudi odbor se je sestal v bližnji kavarni, kjer je sklenil, da mora stroške današnjega zborovanja v znesku 30.000 Din nositi bivši predsednik Trifković, češ, da je on organiziral izgrede.

Praznik Saleške doline

V Topolščici je bil včeraj slovesno blagoslovljen in otvorjen nov dom za pljučno bolne

Topolščica, 13. maja.

Saleška dolina je danes proslavila praznik, ki je edinstven v njeni zgodovini. Pod smrečnimi gozdovi Smrekovca in Urške gore je bil danes ob navzočnosti najvišjih predstavnikov oblasti slovesno blagoslovljen in otvorjen nov dom v Topolščici, »Mladika«.

Vsa Saleška dolina se je oblekla v slavnostno oblačilo. Topiči so pokali in domačini so se pripravili, da čim slovesneje sprejmejo drage goste. Kot zaključek protituberkuloznega kongresa je bila danes dopoldne v novem domu skupščina fizeološkega kongresa. To skupščino je vodil predsednik univ. prof. dr. Radosavljevič iz Beograda. Te skupščine se je udeležilo nad 100 zdravnikov. Pozdravil je v uvodnih besedah zastopnika socialnega ministra dr. Khuna in dr. Zajca iz Ljubljane. Nato je kot domačin pozdravil vse navzoče dr. Savič in imel nato tudi predavanje o koleraterapiji pljučne tuberkuloze. V debati so govorili dr. Neubauer, dr. Debevec iz Ljubljane in drugi.

Kmalu po obedu je že začelo prihajati občinstvo, predstavniki oblasti in drugi, da prisostvujejo otvoritvi novega doma. Navzoča je bila šolska mladina iz vse saleške doline. Prišli so tudi gasilci. Mnogo je bilo tudi narodnih noš. Navzoči sta bili tudi godbi Zarja iz Šoštanjne in rudarska godba iz Velenja. Ob 4 popoldne je bilo navzočih že več tisoč ljudi iz cele Saleške doline. Kmalu pa so se zaslili živijo klici občinstva, ki je tvorilo špalir. Kot prvi je prihajal gospod knezoškof lavantinski dr. Tomažič v spremstvu novocerkovskega kanonika g. Zagarja in šoštanskega župnika g. Šiške. Nato je prišla zastopnica Nj. Vel. kraljice, dvorna dama g. Tavčarjeva, ban dravske banovine dr. Drago Marušič. Godba je zaigrala državno himno. Vodja zdravilišča dr. Savič je pozdravil nato zastopnico Nj. Vel. kraljice go. dvorno damo Tavčarjevo, bana dr. Marušiča, knezoškofa dr. Tomažiča, zastopnika socialne-

ga ministra g. dr. Khuna in vse ostalo občinstvo. Vodja dr. Savič je tudi podal kratko zgodovino zdravilišča v Topolščici. Pred vojno je to bilo zdravilišče z 18 posteljami, danes jih ima 230 in si otvarja še nov dom. Nato je predsednik pripravljalnega odbora šoštanski odvetnik dr. Majer pozdravil vse odlične predstavnike in ostalo občinstvo. Podal je zgodovino zgradbe novega doma. Nato je zaprosil prevzisenega knezoškofa, da blagoslovi novi dom, gospo dvorno damo pa, da naj ga otvori. Nato je šolski pevski zbor iz Šoštanj zapel pesem.

Zatem je g. knezoškof ob asistenci že imenovanih gospodov in drugih duhovnikov pristopil k blagoslovlitvi novega doma. Najprej je nagovoril zbrane odličnike in občinstvo. Rekel je, da ima Cerkev res namen, da skrbi za večno življenje svojih vernikov, vselej jo pa tudi veseli vsak napredek, ki je storjen za blagor človeštva. Pozdravil je vse tiste, ki lajšajo bedo človeštva, posebno pa

Resolucija kongresa trgovcev Jugoslavije

Zahteva po stanovski državi s stanovskim parlamentom

Skopje, 13. maja. m. Danes so trgovci iz vse države nadaljevali svoj kongres. Po zborovanju je bila sprejeta resolucija, v kateri so sledeče zahtevale trgovci: 1. Gospodarstvenikom naj se na bazi svobodne diskusije in tiska omogoči razpravljanje vseh važnih vprašanj, ki interesirajo trgovino; izvrši naj se preorientacija naše notranje gospodarske politike. V narodnem predstavništvu naj bodo zastopani vsi delovni stanovi naše države po svojih stanovskih organizacijah, predhodno pa naj se organizira gospodarski svet, v katerega bi tudi delegirali svoje člane gospodarske organizacije. Davki naj se razdele sorazmerno z ozirom na gospodar-

ska moč posameznika; ukinejo naj se privilegiji nabavljalnih in konsumnih zadrug, kakor tudi drugih stanov, ki uživajo druge davčne olajšave; vse industrijske prodajalnice naj se ukinejo, dokler se pa to ne izvrši, naj se obstoječe podvržejo predpisom in obvezam, ki jih imajo tudi samostalne trgovine. Prodaja iz roke v roko naj se osvobodi plačevanja takse na račun; občinske in mestne trošarine naj se unificirajo in zmanjšajo v vsej državi.

Za zboljšanje kreditnih razmer zahtevajo trgovci: eskomptna mera naj se zniža, kakor je to v mnogih državah, od sedanjih 7% na maksimalno 5%. Narodna banka pa naj postane regulator obrestne mere; država naj podpira vse kreditne denarne zavode, da se njihovo delovanje poživijo, uvede naj se direktno kreditiranje trgovini.

V vprašanju stilizacije zakona o obrtih se zahteva v resoluciji, da se učna doba v trgovskih šolah zniža na tri leta; krošnjarenje naj se prepove za vse vrste blaga razen proizvodov domače hišne industrije; prepove naj se trgovina po trgovskih potnikih.

V vprašanju zaštite trgovskega stanu so v resoluciji sledeče zahtevale: S posebno uredbo naj se izvede zaštita izven zakona o prisilni poravnavi; z določili te uredbe pa naj se okoristijo samo aktivni dolžniki trgovci, ki so prišli v težko situacijo zaradi kreditnih motenj ali zaradi nelikvidnosti denarnih zavodov. Kar se tiče spremembe zakona o kmetih, naj se izvzamejo iz zaštite tega zakona oni dolgovniki, ki so bili storjeni za kakršnokoli vrsto blaga.

Kar se tiče vprašanja preorientacije naše prometne in carinske politike, zahtevajo trgovci, naj se takoj zgradi železniška proga ob reki Uni in Budišnici; uvede naj se zmanjšana železniška tarifa za pasivne kraje; uprava državnih monopolov naj uredi, da bodo v bodoče zakupniki velike prodaje tobaka in vžigalic po vseh mestih, pri čemer naj dobe po možnosti zakupništvo trgovci iz teh mest. Carinska zaštita za industrijske izdelke naj se zmanjša na razumnejšo mero, izda naj se zakon o prepovedi kartelov; kraljevska vlada naj čimprej da proizvodnjo tobaka zasebnikom; prepove naj se odpiranje vseh koncesioniranih trgovskih zavodov; pristopi naj se k reorganizaciji gospodarskih zbornic; vodi naj se stroga kontrola o reciprociteti za dovoljenje dela inozemcem v naši državi, ker se samo na ta način lahko vodi izrazito narodnogospodarska politika.

Jadralno letalo v Mariboru

Maribor, 13. maja.

Maribor si lahko lasti zashugo, da je prvi dal pobudo za razvoj jadralnega letalstva v naši državi. Že daljšo vrsto let deluje v Mariboru v okviru letalskega kluba »Naša krila« močna jadralna sekcija, ki prireja jadralne tečaje. Z lastnimi sredstvi so si ti mladi zračni pionirji zgradili jadralno letalo »Kobilico«, ki je izvršila že nešteto poletov. Iskali in našli so v mariborski okolici primerne terene, tako pri Sv. Marjeti, pri Sv. Kungoti, pred dvema letoma na Črnem vrhu in Veliki Kopii, lani in letos pa so se utaborili na tezenskem letališču, odkoder včasih ob ugodnem vetru gredo na smuško skakalnico za Betnavo, kjer se dosega precej dolgi poleti. Žal je naletelo doslej to pionirsko delo na nezadostno razumevanje pri merodajnih krogih. Iz Beograda so pošiljali jadralne letalce na posebne kurze v Nemčijo, drugim jadralnim skupinam v državi se dajejo lepe podpore, mariborski letalski klub pa je moral na lastne stroške poslati prvobornika jadralnega letalstva pri nas, inž. Cijana, na Poljsko, da se je izvežbal v jadralni tehniki. Kljub temu pa se razvijala jadralno letalstvo v Mariboru z neobičajnim poletom in zlasti letošnje leto pomeni velik korak naprej. Ob Binkoštih bodo polagali mariborski jadralni letalci, ki so se izvežbali na dosedanjih kur-

zih, letalski izpit pred posebno komisijo. To bodo prvi jadralci z izpitom, ki ga napravijo v naši državi. Danes pa so ti zračni pionirji slavili pomemben dogodek — krst novega jadralnega letala, ki ga je zgradila agilna studentska sekcija pod vodstvom mizarja Antona Lešnika, ki je sam navdušen letalec ter se je izvežbal v zračnem jadrnanju v inozemstvu. Načrte novega letala je oskrbel inž. Cijan po znanem poljskem tipu »Vranac«. Dva meseca so delali vrli fantje ter izvršili letalo, ki ga upravičeno občudujejo tudi strokovnjaki. Največ truda je vložil v to delo Lešnik, pomagali so mu pa tovariši Rat, Rusl, Jeritjov, Novak, Čelofiga, Reiter, Kraner, Polegeg, Majhenič, Muršec, Germ, Kunej, Vahtar ter iz Maribora Pivka in Podliessng. Les je daroval Rusl, platno so dobili od ravnatelja Fischerja, delo so izvršili z lastnimi rokami, tako da jih je stalo letalo v primeri z vrednostjo, ki jo sedaj predstavlja, le neznatno vsoto. Danes dopoldne se je vršil na Teznu krst novega letala, ki je dobilo naziv »Vranac«. Svečan govor pa je imel ob tej priliki predsednik »Naših kril« ravnatelj v p. dr. Tominešek. Svečanosti je prisostvovala velika množica, ki je nato z zanimanjem spremljala uspele polete novega letala, s katerim so se dvignili v zrak jadralci ter pokazali poleg poguma tudi izredno spretnost in izvežbanost.

